

2006 йил 31 августдан
чоп этила бошлаган

Ижтимоий-сиёсий газета

ЖАМИЯТ

№ 35
(905)
2024 йил
5 сентябрь,
Пайшанба

ЎЗБЕКИСТОНДАГИ УЧИНЧИ РЕНЕССАНС:

САМАРҚАНД ДЕКЛАРАЦИЯСИ ЖАҲОН ОЛИМЛАРИНИ БИРЛАШТИРДИ

Самарқанддаги Конгресслар марказида Ўзбекистон маданий меросини ўрганиш, сақлаш ва оммалаштириш бўйича Бутунжаҳон жамияти (WOSCU) VIII Халқаро конгрессининг ёпилиш маросими бўлиб ўтди.

Дунёнинг 35 давлатидан 300 дан ортиқ иштирокчи Самарқанд декларациясини қабул қилишиб, Ўзбекистон Республикаси Президентига анъанавий Мурожаатнома билан чиқишди. Тадқиқотчилар Шавкат Мирзиёевга жорий йил 24 август куни бўлиб ўтган “Буюк аجدодлар мероси – Учинчи Ренессанс асоси” VIII Халқаро конгрессининг очилиши муносабати билан иштирокчиларга йўллаган табриги учун миннатдорлик билдириб, Ўзбекистон Республикаси Президентининг самимий муносабати «Уларни янги кашфиётлар ва ютуқларга илҳомлантираётгани»ни таъкидладилар.

“Биз, ҳамфикрларингиз сифатида Янги Ўзбекистонда “Учинчи Ренессанс” деб ном олаётган барча жабҳаларда, жумладан, таълим, фан, маданият ва маърифатда амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаймиз. Янги Ўзбекистон илм-фан ва таълим марказларидан бири сифатида тобора жаҳон миқёсида шуҳрат қозонмоқда. Юксак маънавият, таълим-тарбия, шунингдек, мамлакат маданий меросини ўрганиш ва асраб-авайлаш давлатнинг барқарор ривожланиши ва фаровон келажақ барпо этишининг гаровидир, деган фикрингизга тўлиқ қўшиламыз”, – дейилади мурожаатда.

(Давоми 3-саҳифада)

НАЖОТ ҚАЛЪАСИ

Мамлакатимиз мустақиллигининг 33 йиллиги муносабати билан Янги Ўзбекистон боғида ўтказилган тантанада давлатимиз раҳбари юртдошларимизни ушбу айём билан қутлар экан, тараққиёт йўлимизнинг энг устувор йўналишларини ҳам санаб ўтди. Улардан бири, сифатли таълим эканлигига алоҳида урғу берилди.

(Давоми 2-саҳифада)

Хаётда ўқиш, ишлаш, умуман айтганда яшаш жараёнида сизга маслаҳатгўй бўлувчиларни том маънода устоз дейиш мумкин. Муайян жойда ўқиш ва ишлашда ҳам турли инсонлар билан учрашиш қайсидир маънода ибрат ва сабоқ бўлади.

СЎЗГА САДОҚАТ

Улардан нималарнидир ўрганасиз, юриш-туриши, кўринишию кийи-нишини кузатасиз. Ўзингизга мақбул томонларини оласиз, уларга эргашасиз ҳам. Касбига садоқати, оиласига муҳаббати билан сизнинг меҳрингизни ияди. Ана шуларнинг ўзида маънавият ва маърифат тушунчалари уйғунлашади.

Гап маърифатпарвар олим, иқтидорли журналист, оилапарвар инсон Султонмурод Олимов ҳақида.

Араб алифбосидаги матнларни, қўлёзма китобларни равон ўқийдиган ёш кадрлар керак бўлгани учун ТошДУнинг ўзбек филологияси факультетини тамомлаганимиз заҳоти Ўзбекистон Фанлар академиясининг собиқ А. С. Пушкин номидаги Тил ва адабиёт институтига ишга жойлашдик. Ўша пайтда институт директори академик Матёкуб Қўшжонов марҳум курсдошимиз Ҳабибулло Ўзганбоев билан каминани чорлаб, суҳбат ўтказдилар ва меҳрпарвар, самимий инсон Содир Эркинов раҳбарлик қилаётган «Матншунослик» секторига лаборантликка ишга қабул қилгандилар. Филология соҳасининг турли йўналишлари бўйича илм қилишни истаганларни бир жойга жамлаш, уларга беминнат кўмак ва маслаҳат бериш бобида раҳматлик Матёкуб Қўшжоновнинг алоҳида хизмати ва ғиммати айтиб ўтмаслик инсофдан эмас.

Ўша пайтлари ишга қабул қилинганларнинг аксарияти ўз фаолиятини мева-сабзавот ёки пахта йиғим теримидан бошлаши одат тусини олган. Бу бизга ҳам бегона бўлмади.

Ишга қабул қилинган куннинг эртасигаёқ «Шарқ» жамоа хўжалигига йиғим-терим ишига жалб этилдик.

У ерда илк бор танишганларимдан бири Султонмурод ака Олимов бўлди. Тўғри, бугунги кунда номларини ўз соҳасининг йирик билимдонлари сифатида алоҳида эътироф этишга лойиқ бўлган инсонлар билан бирга ишлаганимдан ғурурланаман. Жамол Камол, Бахтиёр Назаров, Тўра Мирзаев, Иброҳим Ҳаққулов, Зухриддин Исомиддинов, Нусратилла Жумаев ва бошқалар. Уларни унвонлари билан айтишга ҳожат йўқ, соҳасининг биринчиларидир улар.

Султонмурод аканинг ярим ҳазил, ярим чин гапларида ҳам, ўзаро тортишувларида ҳам катта билим ва малака бор эди. Султонмурод ака бир кун менга сўз қотдилар.

- Илмий иш қилмоқчимисиз?
- Ҳа, албатта, шу сизларни изингиздан бориб...
- Жуда яхши. Қайси мавзуда?
- Классик адабиёт бўйича?
- Достоевскийданми?
- Йўғе, ўзимизнинг ўзбек адабиёти тарихидан деб кулган бўлдим.
- Достоевский ҳам классик адабиётку, - деб мийиғида кулимсиради.

(Давоми 8-саҳифада)

НАЖОТ ҚАЛЪАСИ

(Бошланиши 1-саҳифада)

Бу бежиз эмас, зеро, эртанги кун тараққиёти, давлат истикболи, шубҳасиз, таълим сифати билан чамбарчас боғлиқ. Ўсиб келаётган фарзандларимизга муносиб билим беришда эса мактабларнинг ўрни ва аҳамияти бекиёс. Шунинг учун ҳам Шавкат Мирзиёев президентлик лавозимига киришган илк кунларда ноқ мактаб таълимига устувор масала сифатида қаради. Ўн бир йиллик таълимнинг тикланиши, мактабларнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлашга киришилиши, ўқитувчиларнинг маоши оширилиши, уларнинг турли юмушлардан озод этилиши ана шу эътиборнинг ёрқин самарасидир.

Кўп йиллик иш фойлатимдан келиб чиқиб айтаманки, мактаб фақат таълим маскани эмас, балки тарбия ўчоғи ҳамдир. Мактабда болалар бир-бири билан танишади, хулқи ўзгаради, одамларга, табиатга меҳр қўйишни ўрганади. Тўғри, фарзанд тарбияси учун аввало ота-она жавобгар, аммо бугунги глобаллашув даврида бу масалани фақат ота-оналарга ташлаб қўйиб бўлмайди. Шундай ҳолатлар бўладики, бирор ўқувчи ўзининг оиласи аъзоларига айтолмаган гапларини устозига айтади, ундан меҳр ва мадад кутади. Ўзининг муаммосига ечим топиш учун ўқитувчисига дилидагини билдиради. Шунинг учун ҳам мактабимизда бўлиб ўтадиган ота-оналар, фаоллар йиғилишида «мактаб-оила-маҳалла» ҳамкорлиги ҳақида кўп гапираман. Яширишинг кераги йўқ, айрим ота-оналар фарзанди ҳолидан мутлақо беҳабар. Баъзилари ўғил ёки қизининг нечанчи синфда ўқишини ҳам билмайди. Уйда назорат бўлмагач, бола билганини қилади, вақтини беҳуда ўтказади. Бу ҳақда гапирсак, айримлар ишда бўлишини, чарчаб келишини, болага вақт ажратишга ҳоли йўқлигини айтишади. Бу баҳонадан бошқа ҳеч нарса эмас. Оиланинг эртанги таянчи, авлодлар давомчиси бўлган фарзандларга бундай лоқайдлик билан қарашни асло кечириб бўлмайди. Мана шундай вазмийатларга

дуч келганда, рост, қаттиқ гапираман, ота-оналар билан уришиб-тортишиб қолган пайтларим ҳам кўп бўлади. Бошида мендан аразлашса ҳам кечинчалик келиб узр айтишди, ўшанда тўғри қилган экансиз, деб миннатдорлик билдиришади.

Биламизки, маънавиятга тикилган сармоя самараси кўп-да кўзга кўринавермайди. Дейлик, бирор қурилишга маблағ ажратилса, оз муддатда унинг натижалари кўрина бошлайди. Таълимда эса бундай тезкор натижаларни кўра олмайсиз: у йиллар ўтиб, кишилардаги нозик дид, эстетик савия, юксак ғоялар-

нинг назм, наср, драматургия мусиқа, тасвирий санъат йўналишлари бўйича ўтказилган турли тадбирлар ўқувчилар ўртасида Ватанга бўлган муҳаббатни янада оширмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида бўлиб ўтган халқ таълими тизимини ривожлантириш, педагогларнинг малакаси ва жамиятдаги нуфузини ошириш, ёш авлод маънавиятини юксалтириш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилишида таълим ва тарбиянинг аҳамияти ҳақида сўз борган эди. Президентимиз атоқли француз адиби

юртларининг олимлари бу ерда дарс ўтиши, таниқли ёзувчи ва шоирлар маҳорат сабоқларини йўлга қўйиши, дарслар замонавий методика асосида олиб борилиши зарурлигини таъкидлаганди. Истеъдодли болалар фақат ўқув жараёни билан чекланмай, университетларда амалий машғулотлар ўташи кераклигини қайд этилиб, ўғил-қизларга мамлакатимиз тарихини мукаммал ўргатиш мақсадида ижод кунлари юртимизнинг диққатга сазовор шаҳарларига саёҳатларини ташкил этиш юзасидан кўрсатмалар берилганди. Мактабимизда бу борада ҳам ташкилий-амалий ишлар яхши йўлга қўйилган.

Президент Шавкат Мирзиёев «Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси» китобида «Мактабларда «Вазир соати», «Тадбиркор ва банкирлар сабоғи» каби дарс амалиётларини жорий қилиш лозим. Уларда ижро органлари раҳбарлари, салоҳиятли тадбиркорлар, малакали банк ходимлари дарс ўтиши керак», дея қайд этади. Шундан келиб чиқиб, биз ҳам таниқли шоир ва ёзувчилар, тадбиркорлар, устозлар билан суҳбатлар уюштириямиз. Бу тажриба сектор раҳбарлари, корхона ва ташкилот мутасаддилари томонидан ҳам имкон қадар ўтказилапти. Эътиборлиси, ёшларга вақт ажратиш ўз самарасини берар экан.

Хулоса сифатида айтмоқчимизки, юрт олдида улкан режалар, мақсадлар бор. Уларни бирма-бир рўёбга чиқариш учун имконият ҳам, шароит ҳам бор. Халқимиз азалдан маърифатга ошно бўлган. Энди фақат биз, раҳбарлардан жидду-жаҳд билан ҳаракат қилиш талаб этилади. Миллатимизни энг илмли, маънавият ва маърифатда тенгсиз халқ сифатида дунёга танитиш учун интилсак, буни ор-номус, виждон масаласи, деб қарасак кифоя. Бу борада бизга мактаблар нажот қалъаси бўлиб хизмат қилади.

Малика ИБРАГИМОВА,
Тошкент вилояти,
Зангиота туманидаги
42-мактаб директори

Икки қаватли мактабимизда ўғил-қизларнинг таълим-тарбия олиши учун ҳамма шароит яратилган. Хоналар кенг, ёруғ, шинам ва қулай. Фан кабинетлари замонавий технологиялар ва ўқув анжомлари билан таъминланган. Кутубхона адабий асарлар, бадий адабиётларга бой. Очиқ ва ёпиқ спорт залларида ўғил-қизлар спорт тўғаракларига қатнашиши, саломатлигини мустаҳкамлаши учун қулайликлар мавжуд.

га илҳомлантирувчи манба сифатида бўй кўрсатади. Бордию 10-15 йилдан кейин худудингиздан яхши шифокорлар, муҳандислар, ижодкорлар етишиб чиқса, мактабларга тикилган сармоя ўзини оқлади, деб бемалол айтиш мумкин ва бу натижа қийматини бошқа ҳеч нарса билан тенглаштириб бўлмайди. Шундай умид қилишимизга эса кичик асослар бор: бугун мактабимизда ўтказилаётган барча маънавий-маърифий тадбирлар ўқувчиларнинг ижодкорликларига йўналтирилиб ташкил этилмоқда. Муҳим саналарга бағишлаб ижодий ишлар танлови мунтазам ўтказилмоқда. Чунончи, буюк мутафаккир Алишер Навоий ҳамда шоҳ ва шоир Бобур таваллуд кунларига, шунингдек, ўзбек адабиётининг атоқли намёндалари таваллуд саналарига атаб адабиёт-

Виктор Ҳюгонинг: «Мактаб очган одам бамисоли қамоқхонани ёпгандек гап», деган ҳикматли иборасини мисол келтирди. Бу нима дегани? Мактаб, таълим, тарбия бор жойда болалар ёмон йўлга қирмайди, жиноят содир этмайди. Демак, қамоқхоналарга зарурият қолмайди.

Икки қаватли мактабимизда ўғил-қизларнинг таълим-тарбия олиши учун ҳамма шароит яратилган. Хоналар кенг, ёруғ, шинам ва қулай. Фан кабинетлари замонавий технологиялар ва ўқув анжомлари билан таъминланган. Кутубхона адабий асарлар, бадий адабиётларга бой. Очиқ ва ёпиқ спорт залларида ўғил-қизлар спорт тўғаракларига қатнашиши, саломатлигини мустаҳкамлаши учун қулайликлар мавжуд.

Давлатимиз раҳбари олий ўқув

ЎЗБЕКИСТОНДАГИ УЧИНЧИ РЕНЕССАНС:

САМАРҚАНД ДЕКЛАРАЦИЯСИ ЖАҲОН ОЛИМЛАРИНИ БИРЛАШТИРДИ

(Бошланиши 1-саҳифада)

Мутахассислар Шавкат Мирзиёев томонидан БМТнинг юксак минбаридан туриб билдирилган инсонпарвар Ислом ғояси кенг қўллаб-қувватланаётганини қайд этиб, маънавиятни бойитиш муҳимлигини таъкидлади. “Биз сизнинг ташаббусларингизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаймиз ва Ўзбекистоннинг жаҳон цивилизацияси учун маданий меросини асраб-авайлаш бўйича кенг қўламли лойиҳаларнинг энг фаол иштирокчиси бўлишга тайёرمىз”, – дейишди олимлар.

Мурожаатда Ўзбекистон раҳбарининг ноёб муаллифлик мега-лойиҳаси – Ўзбекистондаги Ислом цивилизацияси маркази юксак баҳоланди. Иштирокчилар маданият масканларида бўлиб, Ислом цивилизацияси маркази ва Имом ал-Бухорий маънавият марказида барпо этилаётган маҳабатли иншоотлар билан танишди. Конгресс давомида Ўзбекистондаги Ислом

цивилизацияси марказини сифатли мазмун билан тўлдириш бўйича қўшма лойиҳаларни ишлаб чиқишга қаратилган 300 дан ортиқ маърузалар, таклифлар, интервьюлар, баёнотлар ва тақдимотлар тақдим этилди.

“Биз нафақат Ўзбекистондаги Ислом цивилизацияси маркази фаолиятига қўшилиш, балки Шарқда илм-фан ва маърифатнинг ёрқин машъалига айланадиган кучли илмий-маданий платформа яратишни ўзимизнинг энг муҳим вазифамиз деб биламиз”, – дея фикрларини яқунлашган олимлар.

Ялпи мажлис доирасида иштирокчилар WOSCU VIII Халқаро Конгресси яқунларини сарҳисоб қилдилар ва Ўзбекистондаги Ислом цивилизацияси маркази мазмуни учун асос бўлиб хизмат қиладиган Ўзбекистондаги Ислом цивилизацияси марказининг қўшма лойиҳалари “Йўл харитаси”ни тасдиқладилар. Долзарб вазифалар қаторига ноёб қўлёзмаларнинг факсимиле нусхаларини яратиш, музейшунос-

ликдаги инновацион ишланмалар, янги археологик ва этнографик экспедициялар, ҳаттоки сунъий интеллектни фанга жорий этиш каби масалалар ҳам киради.

Қабул қилинган Самарқанд декларацияси конгресснинг тўрт кунлик ишини яқунлаб, тадбир иштирокчиларининг тараққиёт ва маърифат ғояларига содиқлигини тасдиқлади. IRCICA, TURKSOY, “Al Furqan” жамғармаси, Араб дунёси институти, Халқаро Туркий академия каби 10 та йирик халқаро ташкилот раҳбарлари, 15 нафар академик, 40 нафар профессор ва доцент, 103 нафар фан доктори, 54 та музей ва кутубхоналар директорлари, 5 нафар олий ўқув юртлари ректорлари, 5 та нашриёт уйи директорлари 35 давлатдан 300 дан ортиқ иштирокчилар номидан мурожаатни “Al Furqan” жамғармаси директори Сали Шаҳсивари ўқиб эшиттирди.

«Биз Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ислом цивилизацияси марказини

ташкил этиш бўйича ташаббусларини аҳамиятли деб эътироф этамиз. Ушбу маданий-гуманистик мегалойиҳа Шарқнинг буюк олимлари ва мутафаккирларининг жаҳон илм-фани ва цивилизацияси, жумладан, мусулмон цивилизацияси ривожига қўшган муносиб ҳиссасига бағишланган фундаментал тадқиқотларни амалга оширишга кучли туртки беради. Биз дунёдаги вазиятдан ташвишда эканлигимизни билдирмоқдамиз ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг БМТ минбаридан туриб баён этган ислом динининг ҳақиқий инсонпарварлик ва маърифатпарварлик моҳияти ҳақидаги ғоялари алоҳида эътиборга лойиқ, деб ҳисоблаймиз. Мазкур ғояларнинг «Жаҳолатга қарши маърифат» шиори остида амалга оширилиши тинчлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашга хизмат қиладди. Биз барча олимлар ва тадқиқотчиларни, маданият ва жамоатчилик вакиллари халқаро ҳамкорлик учун янги имкониятлар ва истиқболларни очиб берадиган ушбу кенг қамровли лойиҳа атрофида бирлашишга даъват этамиз».

Конгресснинг якуний йиғилишида WOSCU халқаро мукофоти – “Олтин китоб” тақдим этилди, бу йил у Саудия Арабистони, Қозғистон, Туркия, Буюк Британия ва бошқа мамлакатлардан келган 10 нафар шарқшунос олимларга насиб этди.

Шунингдек, 20 та хорижий оммавий ахборот воситалари, жумладан CNN, Euronews, “Россия-Культура”, “Мир”, “Россия-24” ва Марказий Осиё давлатларининг телеканаллари журналистлари таклиф этилди.

«ҲИММАТИ ВА САБОТИ БЎЛМАГАН МИЛЛАТНИНГ ҲАҚҚИ ҲАЁТИ ЙЎҚДИР...»

Бу фикр Абдурауф Фитратга тегишли. Чунки шахс камолоти учун ҳам, миллат тараққийси учун ҳам энг биринчи омил ҳиммат ва саботдир. Аксар ҳолларда биз буюк аждодларимиз ҳақида фахрланиб сўзлаймиз. Бу – яхши. Лекин уларнинг тафаккуримизни юксалтиришга, дунёқарашимизни бойитишга, эътиқодимизни мустаҳкамлашга хизмат қиладиган бебаҳо меросини ўрганишга киришмаймиз.

Бунга ҳиммат ва сабот топа олмаймиз. Ҳайратланарлиси, бошқа миллат вакиллари айни шу фазилатни топаётир. Улар мутафаккир аждодларимизнинг боқий меросини биздан кўра кўпроқ ва яхшироқ ўрганапти. Олмон олими Улрих Рудольфнинг «Ал-Мотуридий ва Самарқанд суннийлик илоҳиёти» номли асари ҳам ушбу фикрни тасдиқлайди.

Бизнингча, ушбу тадқиқот ютуғини таъминлаган омилар куйидагилардан иборат: Биринчидан, муаллиф айнан биз яшаётган замин – Мовароуннаҳрда калом илмининг ривожини, унинг тараққиёт босқичлари қандай кечгани хусусида эътиборга молик кузатишлар олиб борган. Олим ал-Мотуридий қарашларининг юзага келиш шароитлари, калом илмининг унғача, унинг замонида ва ундан кейинги даврда қай йўсинда ривожлангани ҳақида қимматли маълумотлар тўплаган, уларни теран тадқиқ этган.

Иккинчидан, асар кўп сонли манбаларни ўзаро муқояса қилиш, чуқур илмий таҳлилдан ўтказиш, умумлашма хулосалар чиқариш асосида юзага келган. Олимнинг «Рисола ила Усмон ал-Баттий», «Китоб ал-олим ва-л-мутааллим», «Китоб ал-фикҳ ал-абсат», «Китоб ар-радд ало ал-бадъат ва-л-аҳво», «Китоб асос ал-савод ал-аъзам», «Китоб ат-тавҳид» каби манбалар таҳлилин аналга оширгани бунинг исботидир.

Олим бу асарлар ҳақидаги шахсий хулосаларини билдириш билангина чекланмайди. Калом илмининг моҳиятини англашда катта аҳамиятга эга бўлган мазкур асарларнинг мухтасар мазмуни баёни ҳам беради. Ушбу асарларни бевосита ўқиш имконига эга бўлмаган ўқувчилар учун бу нечоғлиқ фойдали экани аён.

Биргина мисол. Имом ал-Мотуридийнинг «Китоб ат-тавҳид» асарида ўз давридаги адашган фиркалар қарашларининг ҳақиқатдан йироқ экани далилланган. Асарда табиатнинг ўзича ривожланиши ҳамда абадий модда (тийна) ғояси

тарафдорларига қарши фикрлар билдирилгани, «дахрия» гуруҳларининг қатъий танқид қилингани, айниқса, диққатга сазовор. Бинобарин, XX асрда дунёнинг улкан ҳудудига ўз ғояларини сингдиришга муваффақ бўлган моддиончилар қарашлари ўн бир аср муқаддам Имом ал-Мотуридий томонидан қатъий далиллар билан рад этилган. Алломо илмий салоҳиятининг нақадар юксак бўлганини кўрсатади.

Учинчидан, Улрих Рудольф Шарқ ва Ғарбда Имом ал-Мотуридий ҳақида яратилган кўплаб тадқиқотларни синчковлик билан ўрганган. Бу илмий ишларнинг ютуқ ва камчиликларини аниқ мисоллар билан таҳлил этган. Асосиз фикрларни кучли далиллар билан рад этган. Мотуридийнинг ўзи учун маълум-у, лекин кейинчалик англаб етиш мушкул бўлган мулоҳазаларни янги маълумотлар ва илмий хулосалар билан бойитган. Натижада, олмон олими Имом ал-Мотуридийнинг ислом илоҳиётидаги ўрнини белгилаш борасида катта илмий ютуқларни қўлга киритган. «... ал-Мотуридий, – деб ёзади Улрих Рудольф, – Мовароуннаҳрдаги илоҳиёт тараққиётида бурилиш нуқтасини белгилаб берди. Биз қайта-қайта шунга амин

бўлдикки, у маълум анъанага амал қилган ва унга чуқур ҳурмат билан қараган. Аммо бу анъана ал-Мотуридийнинг таъсирида ҳам шаклан, ҳам мазмунан тобора ўзгариб борган, ўзгарганда ҳам секин-аста тадрижий тарзда эмас, балки шу қадар тез ўзгарганки, у бутунлай янги сифат касб этган».

Тўртинчидан, олмон олими ал-Мотуридийнинг бизгача етиб келмаган каломга оид етти асари – «Китоб баён ваҳм ал-муътазила», «Радд ал-усул ал-хамса», «Китоб радд авоил ал-адилла», «Радд китоб ал-Каъбий фи ваъид ал-фуссоқ», «Китоб радд таҳзиб ал-жадали-л-Каъбий», «Радд китоб ал-и-мома ли-баъд ар-равофиз», «Китоб ал-мақолот», бундан ташқари, ҳуқуққа оид икки асари – «Маъхаз ал-шаройиъ», «Китоб ал-жадал» ҳақида қимматли маълумотларни беради.

Мазкур асарларнинг аксарияти адашган фиркалар раддиясига бағишланганини таъкидлаган муаллиф гарчи бу асарлар шу пайтгача топилмаган бўлса-да, уларда ал-Мотуридийнинг танқиди нимага қаратилганини англаб олиш қийин эмаслигини қайд этади. Муаллифнинг фикрича: «...матнларнинг йўқолгани фикр йўналишининг ҳам йўқолганини билдирмайди».

Улрих Рудольф асарини ўқир эканмиз, наинки ал-Мотуридий илоҳиёти, балки юртимиздан чиққан ва мерослари ханузгача кўпчиликка маълум бўлмаган яна кўплаб алломалар фаолияти билан ҳам танишамиз. Имом ал-Мотуридийнинг устозлари – Абу Бакр ал-Жузжоний, Абу Наср ал-Иёдий, шогирдлари – Абу Аҳмад Наср ал-Иёдий, Абулҳасан ар-Рустуғфаний, шунингдек, Абу Бакр ас-Самарқандий, Макхул ан-Насафий,

Абулмуъин ан-Насафий, Абулйуср ал-Паздавий каби олимлар ҳақидаги маълумотлар шулар жумласидандир.

Умуман, «Ал-Мотуридий ва Самарқанд суннийлик илоҳиёти» асарининг ўзбек тилида нашр этилиши маънавий ҳаётимиздаги эътиборга молик ҳодиса. Зеро, у мусулмон илоҳиёти бўйича она тилимиздаги биринчи жиддий нашр сифатида қимматлидир.

Олмония Фридрих Эберт жамғармасининг Марказий Осиёдаги ҳудудий вакили Винфрид Шнайдер-Детерснинг фикрича: «Ал-Мотуридий, профессор Улрих Рудольфнинг ўзи бизга батафсил маълумот берганидек, ўз таълимотида илоҳий нақлнинг инсоний ақл билан муросасига эриша олган. Нафақат ислом, балки христиан оламида ҳам дин билан ниқобланган номаълум кўринишлар кенг томир отаётган ҳозирги вақтда ал-Мотуридий таълимоти минг йиллар илгаригидан ҳам кўпроқ аҳамият касб этади».

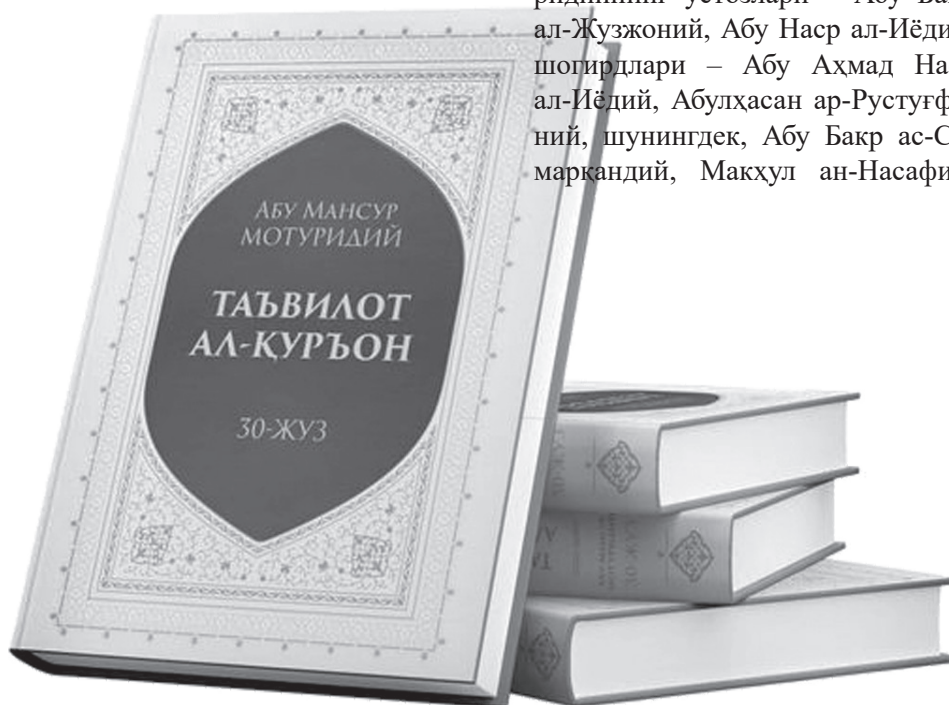
Имом Мотуридийнинг «Китоб ат-тавҳид» асаридаги: «Диний маърифатга ақл ва нақл билан эришилади», деган фикри калом илмида аллома асос солган таълимотнинг ўзига хослигини таъминлаган муҳим назарий қарашдир. Демак, бугунги ёшлар дунёвий билимлар билан бир қаторда диний маърифатни ҳам эгаллашлари учун, муқаддас динимизни ўзининг тор манфаатлари, ҳою ҳавасларига эришиш воситасига айлантиришга уринаётган турли фиркалар қарашларига маҳлиё бўлмасликлари ва кўр-кўрона эргашмасликлари учун, биринчи навбатда, аждодлар меросидан, хусусан, ал-Мотуридий асарлари моҳиятидан етарли даражада хабардор бўлишлари керак.

Нурбой ЖАББОРОВ

Ушбу мақола Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа

институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг «Ёшларнинг муаммоларини ҳал қилишга, ташаббуслари ва замонавий ғояларини илгари суришга қаратилган лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш» гранти асосида тайёрланди.

САМИМИЯТГА ЙЎҒРИЛГАН ҚАТЪИЙ ҲАМКОРЛИК

Ўзбек ва озар халқларини бирдамлик ва тараққиётга етаклайди

Ўзбекистоннинг бугунги очиқлик сиёсати, миллатлараро дўстлик ва ҳамкорлик борасидаги ташаббуси яқин қўшни ва қардош мамлакатлар томонидан қизғин қўллаб-қувватланмоқда. Бунда мамлакатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг олиб бораётган оқилона сиёсати, самимиятга йўғрилган қатъий фаолияти муҳим аҳамият касб этмоқда. Натижада илгари кузатилган ғов ва тўсиқларга чек қўйилди, аксинча, ҳамкорлик ва дўстона ришталарни мустаҳкамлашга киришилди.

Кейинги етти-саккиз йилда қўшни ва қардош давлатлар билан яқдиллик борасида қўйилаётган дадил одимларни ҳеч нарса билан қиёслаб бўлмайди. Асосий мақсад, минтақадаги тинчлик ва осойишталикни янада кадрлаш, юқори поғонага қўтариш мақсадида ҳамкорлик қилинаётгани ўзининг самарасини кўрсатаётир. Бу борада Ўзбекистон ва озарбайжон ўртасидаги дўстона муносабатлар эътибор ва эътирофга муносиб. Бинобарин, ўзбек ва озар миллати азал-азалдан дўст-биродар. Дини бир, тили, анъаналари ўхшаш, қадриятлари муштарак. Бугун ана шу умумий уйғунлик асосидаги алоқалар жадал суръат билан янги босқичга қўтарилди. Сиёсий, иқтисодий, маданий, ижтимоий муносабатлар янада мустаҳкамланди. Олди-сотди, борди-келди кўпайди. Муносабатлар, мулоқотлар майдони кенгайди ва бу жараён изчиллик касб этгани ҳар икки халқни бирдек хурсанд қилмоқда.

Айтиш жоизки, Озарбайжон билан муносабатни ривожлантириш Янги Ўзбекистон ташқи сиёсатида муҳим ўрин тутди. Дипломатик муносабат ўрнатилгандан буён 14 марта олий даражадаги ўзаро ташир амалга оширилган. Тан олиш керак, 2017 йилдан кейин давлат раҳбарлари даражасидаги мулоқот фаоллаштириш делегациялар алмашинувини қучайтирди – 7 йил давомида 70 дан ортиқ юқори даражадаги учрашув ўтказилди. Шу даврда етакчилар ўртасида 11 марта телефон суҳбати бўлиб ўтди. Бундан ташқари, халқаро ташкилотлар доирасида кўплаб учрашувлар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Президентини Шавкат Мирзиёевнинг таклифига биноан Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиевнинг навбатдаги давлат таширфи натижасида алоқалар бутунлай янги босқичга, стратегик шериклик иттифоқчилиқ даражасига қўтарилди.

Эътироф этиш керак, ўзаро муносабат бугун янги давр воқелигига мос тарзда, турли соҳаларда изчил ривожланмоқда. Бу жараён маданият йўналишида ҳам яққол намоён.

2024 йил июнь ойида мамлакатимизда Озарбайжон маданияти кунлари бўлиб ўтди. Шу муносабат билан Шавкат Мирзиёев анжуман иштирокчиларига табрик йўллади.

Ўзбекистонда ўтказилаётган Халқаро мақом санъати анжумани, Бахшичилик ва “Лазги” фестивали ҳамда бошқа йирик маданий тадбирларда Озарбайжон

ижодкорлари мунтазам иштирок этмоқда. Озарбайжонда миллий “Муғом” фестивалига ўзбек санъаткорлари мунтазам таклиф этилаётгани алоҳида диққатга сазовор.

Ўтган йил Озарбайжонда Ўзбекистон маданияти кунлари, шу йил январь ойида эса Ўзбекистон фани ва маданияти кунлари юксак савияда ташкил этилди. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида “Муҳаммад Фузулий ва Алишер Навоий” умумий адабий-маънавий қадриятларимиз мавзусида анжуман, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонасида Озарбайжон бурчаги очилиши, Халқаро анжуманлар саройида озар ширинликлари кўргазмаси, санъат усталари ва ижодий жамоалар иштирокидаги гала-концерт уюштирилгани ҳам алоқаларнинг янги даври бошланганидан далолат.

Ана шундай жўшқин муносабат кўплаб соҳалар қатори Ўзбекистоннинг бир қатор нодавлат-нотижорат ташкилотлари фаолиятида ҳам кўзга ташланаётир. Масалан, 2023 йилнинг ноябрь ойида ушбу мамлакатда Ўзбекистон ва Озарбайжон нодавлат-нотижорат ташкилотларининг биринчи ҳамкорлик форуми бўлиб ўтди. Мазкур форум икки халқ ўртасидаги дўстона алоқаларни янада мустаҳкамлашга хизмат қилади. Бинобарин, бугунги кунда Ўзбекистон ва Озарбайжон алоқалари дўст ҳамда қардош мамлакатлар сифатида ҳар томонлама ривожланиб, кенгайиб бормоқда. Бунда Президентлар — Шавкат Мирзиёев ҳамда Илҳом Алиевнинг давлатларимизни ривожлантириш борасидаги сиёсий иродалари, мулоқотлари, ташаббус ҳамда ғоялари асосидаги саъй-ҳаракатлар жуда катта аҳамият касб этапти.

Форум Фузулий шахрининг Мирзо Улуғбек номидаги 1-умумий ўрта таълим мактабида ташкил этилди. Бунда ҳам ўзига хос маъно бор. Негаки, бу мактаб ўзбекистонлик қурувчилар томонидан барпо этилган. Мактабнинг тантанали очилиш маросимида давлатимиз раҳбари иштирок этганди. Шу жиҳатдан олганда, форум икки қардош ва ҳамкор давлат муносабатлари канчалик мустаҳкамланиб бораётганини ва алоқалар нафақат ҳозирги давр, балки келажак авлод учун ҳам хизмат қилишини кўрсатади.

Бу ҳақда форум очишида сўзга чиққан Ўзбекистон Республикасининг Озарбайжон Республикасидаги фавқуллод ва мухтор элчиси Баҳром Ашрафонов, Ўзбекистон нодавлат-нотижорат

ташкилотлари миллий ассоциацияси раиси Камолиддин Эшонхўжаев, Озарбайжон Республикаси нодавлат-нотижорат ташкилотлари агентлиги ижрочи директори Айдин Алиева ва бошқалар алоҳида таъкидладилар.

Таширнинг мақсади — нодавлат ташкилотлари фаолияти, уларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш фаолияти билан яқиндан танишиш, мамлакатда олиб борилаётган бунёдкорлик ишлари ҳамда замонавий медиа тизими йўналишида тажриба алмашишдан иборат эди. Биз Шуша шаҳрида бўлиб, Озарбайжон Республикаси Президентининг Шуша туманидаги вакили Айдин Керимов билан учрашдик. Икки давлат ўртасидаги юқори даражадаги дўстлик, ҳамкорлик, шериклик ва маданий алоқалар қайд этилди. Шунингдек, учрашувда Шуша тарихи, бугунги кунда замонавий қиёфа акс этаётганлиги, Ўзбекистон билан ўзаро муносабатлар янада мустаҳкамланиб бораётганлиги таъкидланиб, фуқаролик жамияти институтлари билан алоқа ўрнатишга келишиб олинди.

Тадбирда Ўзбекистон ННТ раҳбарлари томонидан фаолияти бўйича олиб борилаётган ишлар тўғрисида такдимот ўтказилди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди, Демократик жараёнларни таҳлил қилиш маркази, “Юксалиш” умуммиллий ҳаракати ҳамда Ўзбекистон ногиронлар жамияти, Аёллар ва қизлар уюшмаси, Волонтерлар ассоциацияси томонидан амалга оширилаётган ишлар хусусида маълумотлар берилди.

Форум якунида Озарбайжон ва Ўзбекистон давлат раҳбарларига икки мамлакат Фуқаролик жамияти вакиллари мурожаати ўқиб эшиттирилди. Озарбайжон Республикаси Администрацияси ҳузуридаги Нодавлат ташкилотларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш агентлиги ва Олий Мажлис ҳузуридаги ННТ ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларни қўллаб-қувватлаш жамоат фонди маблағларини бошқариш бўйича Парламент комиссияси ҳамда Ўз ННТМА ўртасида ҳамкорлик меморандумлари имзоланди.

Ҳамкорлик меморандумининг асосий мақсади - икки давлат аҳолиси учун ижтимоий аҳамиятга эга, шунингдек, ижтимоий фойдали келишувларни амалга ошириш ва мамлакатларда ижтимоий-иқтисодий ҳамда ижтимоий-сиёсий ҳаётнинг муайян масалаларини ҳал этишда ННТларнинг ролини оширишдан иборат. Меморандум имзолаш маросимидан сўнг икки томон вакиллари иштирокида ўтказилган давра суҳбатида келгусидаги ҳамкорлик чора-тадбирлари муҳокама қилинди. Савол-жавоб тарзида ўзаро тажриба алмашилди.

Хусусан, Озарбайжон Республикаси Администрацияси ҳузуридаги Нодавлат

ташкилотларни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш агентлиги 2021 йилдан буён грантлари ажратилиши, грантлар кичик (15000 манат), ўрта (30000 манат) ва катта (50000 манат) ажратилиши, грантлар бир йилда бир мартаба эълон қилиниши, грантга буюртмалар фақат электрон тарзда қабул қилиниши бўйича маълумот берилди.

Шунингдек, Агентлик тузилмаси 30 кишидан иборат эканлиги, шундан лойиҳалар ишлаш бўлими (7 киши), молиявий қўллаб-қувватлаш бўлими (5 киши), мониторинг бўлими (5 киши) ва бошқа бўлимлардан иборат. Шу билан бир қаторда Экспретлар гуруҳи 30 кишидан, Васийлик кенгаши 11 нафардан иборат. Уларга қилинган иш ҳажмига қараб маблағ тўланади.

Грант шартнома тузиш орқали амалга оширилиб, 80 фоиз маблағ аванс сифатида ўтказилиб, қолган 20 фоиз маблағ лойиҳа якуни бўйича ўтказилиб берилади. Грантларга халқаро ташкилотлар ҳам қатнашиши мумкинлиги қайд этилди.

Делегация аъзолари учун Инклюзив ривожланиш ва ижодкорлик маркази ДОСТ, Озарбайжон фахрийлар жамияти, Озарбайжон-Турк аёллари уюшмаси, Қон донорлари ассоциацияси, Иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш маркази ва Ижтимоий тадқиқотлар маркази вакиллари билан қисқа учрашувлар ташкил этилди. Учрашувлар доирасида Озарбайжон ташкилотлари фаолияти ва соҳа юзасидан тажрибаси ўрганилди ҳамда Ўзбекистонда нодавлат нотижорат ташкилотлари томонидан амалга оширилаётган лойиҳалар билан ўртоқлашилди.

Мамлакатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг таклифига кўра Озарбайжон Президенти Илҳом Алиевнинг 22-23 август кунлари Ўзбекистонга навбатдаги таширфи ҳам қардош халқларимизнинг азалий дўстлигини янада мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшиши, шубҳасиз.

Халқимизда: “Кенгашли тўй тарқамас” деган мақол бор. Озарлар эса “Бошқаларга ёрдам берсанг, кулфат сени четлаб ўтади” дейишади. Аждодлардан мерос бу ўғитлар бугунги авлодларнинг биргаликда, ҳамжиҳатликда, қўлга қўлга бериб, юксак марраларни кўзлаётганида ҳам яққол ифодаланмоқда.

Адхам ШАДМАНОВ,
Олий Мажлис ҳузуридаги нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди маблағларини бошқариш бўйича Парламент комиссияси раиси.

Отабек ҲУСАНОВ,
Олий Мажлис ҳузуридаги нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди директори

ИСЛОМ ОЛАМИНИНГ ГУЛТОЖИ

Минг йиллар олдин буюк муҳаддис аллома Имом Абу Абдуллох ал-Бухорий абадий кўним топган Пайарик туманидаги Хартанг қишлоғини бугун кишилар фахр ва ифтихор билан Имом Бухорий шаҳарчаси деб аташади. Яқин ўтмишда шўролар даврида бу азиз зиёратгоҳ минерал ўғитлар сақланадиган омборхонага айланган эди. Улуғ бобомизнинг қабрини зиёрат қилишга орзуманд бўлган ватандошларимиз, чет эллик мусулмонлар бундан жуда афсусланишган.

Мустақиллик даврида юртимиздаги Термизий, Абдуҳолик Ғиждувоний, Баҳоуддин Нақшбанд сингари улуғ боболаримизнинг абадий кўним топган жойлари қаторида Имом Бухорий мажмуаси ҳам қайтадан қурилди.

Бу қувончли ҳолат 1998 йилда содир бўлди. Ўша йили бутун мусулмон оламининг диққати Самарқандга қаратилган эди. Ўзбекистон радиосининг Самарқанд вилояти бўйича ўз муҳбири бўлиб ишлаган давримда бунга шахсан гувоҳ бўлганман. 8 июль куни Ўзбекистон Республикасининг биринчи Президенти Ислон Каримов Самарқанд вилояти бўйлаб, қилган сафари

соҳада қилаётган ишларимиздан мақсад – Ислонга эътиқодимизни, аллома боболаримизга илм билан билдириш. Аждодларимизга муносиб бўлиш биз учун жуда катта бурч. Муқаддас динимиз бизни инсонпарварлик, тинчлик ва оқилолликни қадрлаб, меҳр оқи-

ва ташқи айвонлар барпо этиляпти. Маҳаллий ва хорижлик зиёратчиларга қулайлик яратиш мақсадида унинг атрофида замонавий меҳмонхоналар, халқаро андозаларга тўла мос келадиган маиший хизмат кўрсатиш, санитария-гигиена комплекслари қурилмоқда. Яъна бир эътиборли томони – мажмуада қурилиш-бунёдкорлик ишлари жараёнида бу ердаги тарихий булоқ ва бир неча юз йиллик чинор дарахтларига зиён етказилмади. Уларни асраб авайлаш, ўз ҳолида сақлаш учун барча зарур чоралар кўрилди.

Кўп сонли зиёратчиларга қулайлик яратиш учун етти та меҳмонхона, учта автотурагоҳ, автобекат, супермаркет, бозорча барпо этилмоқда. Шунингдек, ошхоналар, хунармадчилик буюмлари растаси, ҳаммом, таҳоратхона, кушхона сингари бир қатор мажмуалар зиёратчиларга қулайликлар яратади.

Мажмуага Самарқанддан олиб борадигакни равон йўл, унинг атрофидаги яшил дарахтлар, гулзорлар, тунги чириклар, Окдарё устидаги янги кўприк, бир-биридан гўзал уйлар бу ерган келган зиёратчилар завқига завқ қўшади.

Мажмуада қурилиш ва ободонлаштириш ишлари якунига етаётган бир пайтда улуғ муҳаддис бобомизнинг қабрини зиёрат қилиб кетувчиларнинг сон-саногига етиб бўлмайди. Куни кеча бу ерга келган Ислон цивилизацияси марказида очилган конгресс қатнашчилари — дунёнинг 35 та мамлакатидан келган уламолар, олимлар улуғ бобомиз руҳига кўрсатилаётган бекиёс хурмат-эътибор учун Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевга кўпдан кўп раҳматлар айтиб кетишди. Чиндан ҳам, ислон оламининг буюк фарзанди Имом Бухорийнинг чироғи Самарқанд узра порлаб, бутун дунёга нур сочаётир.

Облоқул УСМОНҚУЛОВ,
Имом Бухорий халқаро хайрия
жамғармаси Самарқанд
вилоят бўлими фаоли,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист,
“Эл-юрт хурмати ордени”
соҳиби

батли бўлишга даъват этади. Мана шундай тушунча ва қараш билан ҳар бир оила ва маҳаллада, бутун мамлакатимизда тинчлик, дўстлик ва ҳамжихатликни мустаҳкамлашга эриша оламиз.

Имом ал-Бухорий ёдгорлик мажмуаси миллий услубда, мустаҳкам ва замонавий коммуникация билан таъминланган ҳолда, Энтер Энгенеринг компанияси лойиҳаси асосида тўлиқ қайта қурилди. Мажмуада амалга оширилаётган қурилиш-бунёдкорлик ишлари махсус ташкил этилган жамғарма маблағлари ҳисобидан бажарилмоқда.

Қурилиш ободонлаштириш ишлари жараёнида Имом Бухорий мақбараси ҳозирги кўриниши сақланган ҳолда реконструкция қилинди. Шу пайтгача мақбара остидаги қабрни зиёрат қилиш учун етарли шароит мавжуд эмас эди. Янги лойиҳада қабр атрофини кенгайтириб, зиёратчилар учун ҳар томонлама қулайлик яратилди.

Ўн минг нафар намозхонга мўлжалланган муҳташам масжид, мажмуа атрофида 4 та улкан минора қад ростлади. Халқимиз турмуш-тарзидан келиб чиқиб, ҳозир айвонларга қўшимча равишда ички

Кўп сонли зиёратчиларга қулайлик яратиш

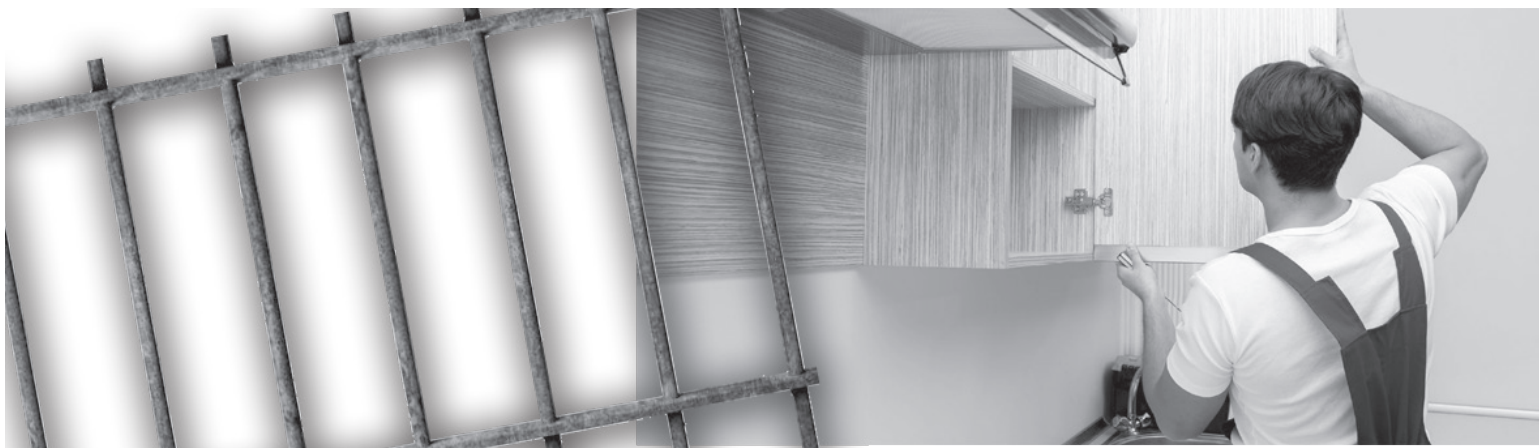
«**учун етти та меҳмонхона, учта автотурагоҳ, автобекат, супермаркет, бозорча барпо этилмоқда. Шунингдек, ошхоналар, хунармадчилик буюмлари растаси, ҳаммом, таҳоратхона, кушхона сингари бир қатор мажмуалар зиёратчиларга қулайликлар яратади.**»

давомида собиқ Челак (Пайарик) туманидаги Хартанг қишлоғида қурилаётган ёдгорлик мажмуасида бўлиб, буюк ҳадисшунос олим Имом Бухорий таваллудининг 1225 йиллигига кўриллаётган тайёргарлик ишлари билан танишган эди.

Бу табаррук масканда қурилиш ишлари поёнига етгач, унинг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди. Бутун мусулмон оламидан ташриф буюрган меҳмонлар ўшанда илк бор зиёратгоҳга қадам ранжида қилишди. Лекин шуни айтиш керакки, ўша пайтда Имом Бухорий мажмуаси юбилей муносабати билан жуда тезкор ва шошилишча барпо этилган эди. Ислон оламида иккинчи Каъба деб ном олган ушбу

мажмуага зиёратга келувчилар оқими йилдан-йилга ошиб бораётгани сабабли Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев топшириғига биноан жаҳон тажрибаси ўрганилиб, унинг янги маҳабатли лойиҳаси тайёрланди ва шу асосда 2021 йилнинг муборак Рамазон кунларида Имом Бухорий зиёратгоҳи мажмуаси қурилиши бошланди.

— Бу жой Имом Бухорий бобомизнинг илмига, Ислон оламидаги мақомига муносиб бўлиши керак. Мамлакатимиз зиёрат туризмнинг асоси шу ер. Бу масканга қанча зиёратчилар келса ҳам, қулай шароит бўлиши зарур, — деди Шавкат Мирзиёев. — Рамазон ойи эзгу-ниятлар ижобат бўладиган, муқаддас ой. Бу

Ваъдасини унутган «УСТА»

Сўнгги йилларда фирибгарлик билан боғлиқ жиноятлар нисбатан кўпайган. Яқинда судда кўрилган иш ҳам фирибгарлик билан боғлиқ эди. Г. Абдурахимов муқаддам фирибгарлига учун судланган. Хавфли рецидивист.

У ўзганинг мол-мулкини алдаш ва ишончни суистеъмол қилиш йўли билан кўлга киритиш мақсадида 2023 йил 29 октябрь куни Миробод тумани, Янги Қўйлик, 5-уй 15-хонадонда яшовчи Э.Рустамовнинг уйига бориб, 3 300 АҚШ доллари эвазига 2023 йил 20 ноябрь кунига қадар мебел жиҳозларини ясаб беришини ваъда қилган. Ундан дастлаб 2 800 АҚШ доллар пулларни фирибгарлик йўли билан кўлга киритиб, ваъда қилган мебел жиҳозларини ясаб бермасдан, пулларни шахсий эҳтиёжларига сарфлаб юборган.

Суд мажлисида судланувчи тариқасида сўроқ қилинган Г.Абдурахимов айбига тўлиқ иқрорлик билдирди. Ўтган йилнинг октябрь ой охирида Э.Рустамов билан танишиб қолганлигини, ўша вақтда у ўзининг яшаш хонадонига мебел жиҳозларини ясатмоқчилигини айтган. Шундан сўнг улар биргаликда мебел жиҳозларини ясатиш масаласида гаплашиш учун унинг хонадонига борган. Хонадонинг кириш жойига, ошхонаси ва ётоқхонасига мебел ясаб ҳамда ўрнатиб беришга келишишган. Хизмат ҳақи ҳамда эҳтиёт қисмларни кўшиб ҳисоблаганда 3 200 АҚШ доллар бўлишини айтиб, ўша кунинг ўзида Э.Рустамовдан дастлаб 2 700 АҚШ доллари ва 800 000 сўм пулларини олган. Қолган пулларни мебел ўрнатиб кетганидан сўнг олиб кетишга келишган. Бироқ у Э. Рустамовга ваъда қилган муддатда унинг мебел жиҳозларини ясаб бера олмаган. Бугунги кунда ўзининг Э.Рустамовдан қарзи 2800 АҚШ долларини ташкил қилишини, суд мажлиси давомида жабрланувчи Э. Рустамовга (2 800 АҚШ долларига тенг) 34 188 224 сўмни ташкил қилган миқдордаги моддий зарарни ҳақиқатда тўлиқ қоплаганлигини, қилмишидан пушаймонлигини, оқибатини тушуниб етганлигини, оилавий шароити ва моддий аҳволини инобатга олиб, енгиллик беришни сўради.

енгиллик беришни сўради.

Суд мажлисида жабрланувчи тариқасида сўроқ қилинган Э. Рустамов ўз кўрсатувларида қуйидагиларни, яъни, 2023 йил октябрь ойларида у уйига мебел ясатиш учун таниш қидирганлигини ва Г. Абдурахимов деган шахс билан танишган. Г. Абдурахимов билан яшаш хонадонига бориб йўлак, ошхона ва ётоқхоналардан ўлчам олган. Мебел жиҳозлари жами 3 300 АҚШ доллар бўлишини айтиб, ундан дастлаб 2 700 АҚШ доллар ва 800 000 сўм пулларни олган. Бироқ Г. Абдурахимов унга ваъда қилган

воси йўқлигини баён қилди.

Суд, судланувчи Г. Абдурахимовга жазо тайинлашда унинг шахсини, айбига иқрорлик билдириб, қилмишидан пушаймон бўлганлигини, жиноятнинг ижтимоий хавфлилик даражаси, оилада ягона боқувчи эканлигини, етказилган моддий зарар жабрланувчи Э. Рустамовга суд мажлиси давомида тўлиқ қопланганлигини ва бу ҳолатни тасдиқловчи жабрланувчининг аризаси иш ҳужжатларига қўшилганлигини инобатга олди. ЖКнинг 168-моддаси 3-қисми санкцияси доирасида ахлоқ тузатиш ишлари жазоси тайинлашни лозим деб топади.

Г. Абдурахимовга жиноят ишлари бўйича Қуйичирчиқ туман судининг 2021 йил 27 мартдаги ҳукми билан тайинланган ва жиноят

Бироқ у Э. Рустамовга ваъда қилган муддатда

унинг мебел жиҳозларини ясаб бера олмаган.

«Бугунги кунда ўзининг Э.Рустамовдан қарзи 2800 АҚШ долларини ташкил қилишини, суд мажлиси давомида жабрланувчи Э. Рустамовга (2 800 АҚШ долларига тенг) 34 188 224 сўмни ташкил қилган миқдордаги моддий зарарни ҳақиқатда тўлиқ қоплаганлигини, қилмишидан пушаймонлигини, оқибатини тушуниб етганлигини, оилавий шароити ва моддий аҳволини инобатга олиб, енгиллик беришни сўради.

вақтда айтилган мебел жиҳозларни тайёрлаб бермаган. Шундан сўнг у Г. Абдурахимовга бир неча маротаба қўнғироқ қилганида ҳар қил баҳоналар қилиб, унга мебел жиҳозларини ясаб бермаганлигини ёки берган пулларини қайтармаганлигини, кейинчалик унинг аризаси асосида қўзғатилган мазкур жиноят иши бўйича Г.Абдурахимовга нисбатан қамоққа олиш тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилганлигини билдирди. Суд мажлиси давомида Г. Абдурахимов томонидан унга етказилган жами 34 188 224 сўм (2 800 АҚШ доллари ҳисобида) ҳақиқатан тўлиқ қопланганлигини, уни судланувчига нисбатан ҳеч қандай даъ-

ишлари бўйича Оҳангарон туман судининг 2023 йил 25 июлдаги ажримига кўра, ЖКнинг 73-моддасига асосан муддатидан илгари шартли озод қилинган

2 йил 7 ой 25 кун озодликдан маҳрум қилиш жазо муддатини асосий тайинланган жазога қисман қўшиш йўли билан узил-кесил ўташ учун 3 (уч) йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланди.

Ваъдасини унутган «уста» тайинланган жазони қаттиқ тартибли колонияда ўташи белгиланди.

**Нилуфар ДАДАБАЕВА,
Жиноят ишлари бўйича
Миробод туман судининг
судьяси.**

Муассислар:

Ўзбекистон
Республикаси
Экология, атроф-
муҳитни муҳофаза
қилиш ва иқлим
ўзгариши вазирлиги

Тадбиркорлар ва
ишбилармонлар
ҳаракати –
Ўзбекистон
Либерал-
демократик
партияси.

Ўзбекистон
Нодавлат нотижорат
ташкilotлари
миллий
ассоциацияси.

Ўзбекистон
Савдо-саноат
палатаси.

**Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ**

“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп этилди.

Манзил:

Буюк Турон кўчаси 41.

Буюртма рақами Г-910

Адади: 1015.

Пайшанба кунни чиқади.

Қоғоз бичими А-3,

ҳажми 2 босма табоқ.

Баҳоси келишилган нархда.

Газета Ўзбекистон

матбуот ва ахборот

агентлигида

2006 йил 0010-рақам билан

рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик
жиҳатдан сифатли чоп
этилишига “Шарқ” нашриёт-
матбаа акциядорлик
компанияси масъул.

Маълумот учун

телефонлар:

99-791-43-23

99-994-70-52

98-111-48-29

Реклама ва эълонлар учун:

Электрон почта:

jamiyat@umail.uz

Газета индекси – 131

“ЖАМИЯТ”дан олинган

маълумотларда манба

сифатида газета номи

кўрсатилиши шарт.

Топширилган вақти: 20:00

1 2 3 4 5 6

СЎЗГА САДОҚАТ

(Боши 1-саҳифада)

Султонмурод ака билан илк илик суҳбат ана шундай кечганди. Лекин, ўша мулоқот каминага олим учун зарур бўлган баъзи хусусиятларни уқтиргандек бўлди.

Илм қилмоқчи бўлган олим аниқлик, изчиллик ва мантиқийликка асосланган ҳолда сўзлаши, фикр юритиши кераклигини уқдим. Кейинчалик, Ўзбек адабиёти тарихи ва фольклорига мурожаат қилганимда, оғзаки ва ёзма адабиётнинг маҳсули бўлган ўзбек халқ китоблари юзасидан тадқиқот ишлари олиб борганимда ҳам, ана шу аниқлик ва илмий изчиллик доимо диққат-эътиборимда бўлди.

«Илм игна билан кудук қазиш.» Бу ҳикматни ҳаммамиз биламиз. Лекин, бунинг тағдор моҳиятини Султонмурод аканинг иш услубида яққол кўриш мумкин. Айниқса, ёш олимлар илмнинг машаққатини, мақола ёзиш заҳмати Султонмурод ака тажрибасидан ўрганишса қони фойда бўларди.

Бир куни кабинетига кирсам олдида юзга яқин қирқма қоғозлар (карточкалар) турарди. Булар нима деб сўрасам, битта мавзудаги мақола учун «масаллик» дедилар.

Кейин билсам битта мақола учун мавзуга дахлдор бўлган бир нечта манбаларни синчиклаб кўриб фактлар йиғар, сўнгра уларни умумлаштириб мақоланинг композицион қурилишига мослаб изчил жойлаштириб чиқар экан. Битта мақола учун шунча фактларни тўплаш анча заҳматли иш эмасми, деб сўраганимда, илмнинг машаққати ҳам, олимнинг масъулияти, муҳаббати ҳам шунда деб жавоб берган.

Султонмурод ака мутахассислиги нуқтаи назаридан асли, журналист. Лекин, айтиш мумкинки, у журналистларнинг филологи, филологларнинг журналисти. Филолог сифатида теран тадқиқот ишлари олиб бордилар. Мумтоз адабий меросимизни, хусусан, навоийшунос сифатида бир қанча ишларни амалга оширди.

Султонмурод аканинг шарафли ишларидан бири Навоий даҳоси ва зақосини оммага тушунарли содда қилиб етказишга бел боғлаганидир. 1990 йилдан бевосита навоийшуносликка қўл урган Султонмурод Олимов бу ҳақда ўзлари шундай ёзганди. «Олдинлари Навоий ҳақида ёзилган китоб ва мақолалар кам ўқилар, оммалашмас эди. “Навоий ҳақида шундай ёзиш керакки, ҳамма қизиқиб ўқисин”, – деган шиор билан 1990 йили “Ишқ, ошиқ ва маъшук” рисоласи битилди. У 1992 йили 25 минг нусхада чиқди. Омма ўқиди. Жуда машҳур бўлди. Илмий-оммабопроқ, эҳтимол, бир оз жозибалироқ услуб билан ёзиш ҳозиргача ҳам камина учун бир қатъият ҳисобланади. Наво-

ийшуносликда шоир ҳаёти ва ижодига тепадан туриб, яъни илгаридан тайёр қолиплар асосида эмас, ичидан келиб чиқиб ёндашиш лозим. Каминанинг бу борадаги ишларида бошқалардан фарқ изланса, шу ердан излашга тўғри келади.

Кўп йиллар Навоий “дунёвий адабиёт вакили” деб келинган. “Ишқ, ошиқ ва маъшук”да унинг диний-таъсаввуфий адабиёт вакили экани исботланди. “Фоний Навоийнинг форсий таҳаллуси”, – деб келинган эди, бу унинг туркий таҳаллуси ҳам экани илмга олиб кирилди. Каминанинг кейинги тадқиқотларида: “Навоий 30 та асар ёзган”, – деган хато қараш бутунлай инкор этилиб, унинг ўзидан 4 минг 585 та асар қолдиргани санаб кўрсатилди. “Навоий 16 та жанрда ижод қилган”, – деган бирёқлама нуқтани назар танқид қилиниб, унинг 31 та жанрда ижод қилгани бир-бир келтирилди. “Лисон ут-тайр” шу пайтгача унга доминанта, яъни асос бўлган “Мантиқ ут-тайр”га зид тарзда талқин этиб келинган эди, шоирнинг 6 достони ичида фақат шу салаф (устоз) асарига энг яқини экани тўла далилланди.

Мана устознинг иқрори, ўзига нисбатан талаби. Султонмурод Олимов гарчи докторлик диссертациясини 70 ёшга яқинлашган пайтда ҳимоя қилган бўлса ҳам, у шошмади. Илм фақат диссертация, илмий даража ёки унвон учун эмаслигини англади. Илмий, ғоявий қарашлари тўла шаклланиб, янада мағизли бўлган пайтда бу ишни амалга оширди. Оширдигина эмас, илмга рағбати кучли ва фидойи олимлардан анчасига маслаҳат бериб, уларни чорлади ҳам.

Султонмурод ака аруз вазнини илмий назарий жиҳатдан яхши билимдони сифатида ҳам эътиборга молик. Ҳатто, ўз туйғу ва рухий кечинмаларини бармоқ ва аруз вазнида ифода этишга қобил шоир ҳамдир.

Ёдимда. Бир пайтлари «Ўзбекистон» радиоканали орқали субҳидамда соат 6.00 дан ўн дақиқа «Ғазалхонлик» рукнида туркум эшиттириш бўларди. Ҳафтанинг кунлари муайян актёр, дикторларга бириктирилган бўлиб ўша куни уларнинг овози эфирга қўйиларди. Улар орасида Қодир Махсумов, Мирзохид Раҳимов, Ёқуб Аҳмедов, Раҳмат Жумаев, Саидқамол Умаровлар, Фарзиддин Фаёзовлар бор эди. Ҳафтанинг шанба куни эса каминанинг ижросидаги ғазаллар ҳаво тўлқинларига узатиларди.

Аруз вазнидаги мумтоз шеърят намуналарини ўқишнинг, аниқроғи туркий кироатхонликнинг ўз қоидалари, талаблари бор. Шеърини санъатларнинг, арабий, форсий сўз ва ибораларнинг маъносини билишдан ташқари

тўғри талаффуз қилишни ҳам эгаллаганларгина мумтоз шеърларни ўқишга тутинади. Ана шу пайтда бу муаммони ҳал этиш учун маслаҳатчи сифатида, Султонмурод Олимов таклиф этилди. Машҳур санъаткорлар ўз соҳасининг устаси бўлгани билан ғазални тушуниш ва ижро этиш анча билимни тақозо этади. Қисқа ва чўзиқ унлиларни кетма-кет такрорланиб келиши, имола санъати, аруз вазнининг рукн ва баҳрларини билиш ва амалда қўллаш олиш муҳим. Султонмурод ака ушбу назариянинг билимдони сифатида ҳар бир ғазалхонга йўл қўйган хатоларини тўғрилаш ва тушунган ҳолда тўғри ўқишни талаб этарди. Ана шундан сўнггина эшиттириш режиссёри Раҳмат Жумаевга маъқул келарди ва овоз оператори Орифжон оҳанрабо тасмага ёзиб оларди. Ушбу жараёни кузатиб, муайян хулосаларга келган Султонмурод ака «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетасида «Ғазалдин бу киби завқ олмаган ким.? номли таҳлилий мақола ҳам эълон қилди. Унда ҳар бир ғазалхоннинг аруз вазни талаби бўйича ижросини таҳлил қилиб берди.

Султонмурод Олимов билан боғлиқ яна бир миннатдорчилик изҳоримни билдирмасам бўлмайди.

Каминанинг кенг жамоатчиликка танилишига, «жумҳурият муаллими» номи билан машҳур бўлишига иккита асос бўлган. Бири араб - форс алифбосини ўргатишга қаратилган, кўп минг нусхаларда қайта-қайта чоп этилган «Эски ўзбек ёзуви» деган ўқув қўлланмаси бўлса, иккинчиси ЎЗТВ орқали ҳар ҳафта намойиш этиладиган «Алифбо сабоқлари» кўрсатувининг бошловчиси бўлгани.

Деярлик ҳар бир хонадонда бор бўлган «Эски ўзбек ёзуви»га муҳаррирлик қилган ҳам Султонмурод Олимовдир. Араб алифбосининг хусусиятларини, насх ва настаълиқ хат турларининг имловий белгилари ва Эски ўзбек тилининг тарихий асосларини билган инсонгина бу қўлланмага муҳаррирлик қилиш мумкин эди. Китобнинг оммавийлашиб кетишида ҳам уларнинг хизматлари катта.

Султонмурод Олимов фаолиятида ўзига хос бир ички тартиб, илмий интизом бор. Улар сермахсул олим сифатида ҳар ҳафтада камида битта иккита мақоласи чоп этилади. У даврий воқеаларга, жамиятнинг, таълимнинг оғрикли нуқталарига ўз муносабатини билдириб, донишмандона ёндашади. Яна бир ажойиб фазилати шундаки, қаерда бирон хабар ёки мақоласи эълон қилинса, эринмасдан шуни йиғиб, сақлаб келади. Бунинг учун қунт ва

ҳафсала керак. Афсуски, кўпгина олимлар бунга қобил эмас, жумладан камина ҳам.

Жамиятда янги, яъни мустақиллик даври миллий мафқурасини яратиш борасида жиддий кураш олиб борилди ва олиб бориляпти. Жумладан, байрамларга муҳим ғоявий-мафқуравий масала сифатида қаралди.

1992 йили собиқ Халқ таълими вазири газетада журналистларни Матбуот куни билан табриклади. Бунга қарши “Мудроқлик” сарлавҳали мақола ёзилиб, 5 май Ленин тузган партиянинг нашри бўлмиш “Правда”нинг илк сони чиққан кун, буни социализмдан, Лениндан воз кечган мустақил Ўзбекистонда қайси асосга кўра байрам қилиш мумкинлиги жиддий сиёсий-мафқуравий масала сифатида ўртага қўйилди. Бора-бора 27 июнь Матбуот ва оммавий ахборот воситалари куни сифатида белгиланди.

2004 йилнинг 10 ноябрида матбуотда собиқ Ички ишлар вазирининг Ички ишлар ходимларини касбий байрам билан табриги босилди. Кўп ўтмай, “XXI аср” газетасида Султонмурод Олимовнинг “Инерция” сарлавҳали памфлети босилиб, унда шўро давлатида Лениннинг Қишки саройини кўриқлаш батальонини тузиш ҳақидаги декрети Совет милицияси куни сифатида нишонлаб келингани, мустақил Ўзбекистонда 14 йилдан бери шу кун ички ишлар ходимлари куни сифатида байрам қилинаётгани қаттиқ қораланди. Масала: “Давлат олдин пайдо бўладими ёхуд унинг ички ишларими?”, “Нега ҳам Россия, ҳам Ўзбекистонда милиция куни айнан 10 ноябрь?”, “Ўзбекистонимиз мустақил бўлган-у, унинг милицияси ҳали ҳамон Россия милициясига бўйсунадими?” тарзида қўйилди. 2005 йилдан бу кун Ўзбекистонда милиция куни сифатида нишонланмади. 2007 йилдан эса 25 октябрь Ўзбекистон ички ишлар ходимлари куни сифатида нишонлана бошлади.

Шунингдек, унинг “Аросат” мақоласида ҳам умумий ўрта таълим мактаблари учун чиқарилган ўқув қўлланмасида шўроча байрамларни нишонлаш тавсия этилгани қораланди.

Кўринаяптики, Султонмурод Олимов жонқуяр, фидойи олим ва журналист сифатида кўпгина ижодкор ёшларга ибрат бўла олади.

Бугунги кунда миллат, ватан ва халқ тақдирига бевосита дахлдор бўлган миллий тил, мафкура, ғоя, ҳамкорлик ва стратегик мақсадлар муҳим моҳият касб этаркан, тарғиботнинг таъсирчан қуроли сўз, тафаккур тушунчаларининг қўлмати тобора ошиб боради. Ана шундай паллада сўзни маёқ, маърифатни чироқ, ғояни байроқ билган устозларнинг, сўз синчиси бўлган устозларнинг ўрни, нуфузи баланд бўлиши муқаррар. Илм, таълим, муаллим тушунчаларини муқаддас тутган ва кадрлаган давлатимиз раҳбари мамлакат тараққиётини, ватанамиз равангини уларсиз тасаввур этмасликни уқтиришлари бежиз эмас. Бу эса Султонмурод Олимов сингари устозларнинг теран фикрига, таъсирчан ва ўринли сўзларига ёш авлод доимо эҳтиёж сезаверади.

Раҳимбой ЖУМАНИЁЗОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
аъзоси